Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

2. ožujka 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Zaštita sigurnosti i zdravlja radnika – Organizacija radnog vremena – Članak 31. stavak 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Direktiva 2003/88/EZ – Članci 3. i 5. – Dnevni odmor i tjedni odmor – Nacionalni propis kojim se predviđa minimalno trajanje tjednog odmora od 42 sata – Obveza odobravanja dnevnog odmora – Uvjeti odobravanja”

U predmetu C-477/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Miskolci Törvényszék (Sud u Miškolcu, Mađarska), odlukom od 28. lipnja 2021., koju je Sud zaprimio 3. kolovoza 2021., u postupku

IH

protiv

MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt.,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, M. L. Arastey Sahún (izvjestiteljica), F. Biltgen, N. Wahl i J. Passer, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Pitruzzella,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za IH, L. Tóth, *ügyvéd*,

– za MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt., S. Szabó i I. Tóthné Pelle, *ügyvédek*,

– za mađarsku vladu, Zs. Biró-Tóth i M. Z. Fehér, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, D. Recchia i K. Talabér-Ritz, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: mađarski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 13. listopada 2022.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 3. i 5. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL 2003., L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31.) i članka 31. stavka 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između osobe IH i njezina poslodavca, društva MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt. (u daljnjem tekstu: MÁV-START) u vezi s odobravanjem dnevnog odmora povodom odobravanja tjednog odmora.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Prema članku 1. stavku 1. Direktive 2003/88, ona postavlja „minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete za organizaciju radnog vremena”.

4 Člankom 3. te direktive, naslovljenim „Dnevni odmor”, propisuje se:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi se svakome radniku osiguralo pravo na dnevni odmor u trajanju od najmanje 11 sati neprekidno, unutar vremena od 24 sata.”

5 Člankom 5. iste direktive, naslovljenim „Tjedni odmor”, predviđa se:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi svaki radnik u razdoblju od sedam dana imao pravo na najmanje 24 sata neprekidnog odmora dodatno uz 11 sati dnevnog odmora iz članka 3.

Ako objektivni, tehnički i organizacijski uvjeti rada to opravdavaju, može se primijeniti najkraći tjedni odmor od 24 sata.”

6 U skladu s člankom 15. te direktive, naslovljenim „Povoljniji propisi”:

„Ova direktiva ne dovodi u pitanje pravo država članica da primjenjuju ili donose zakone i druge propise povoljnije za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika odnosno da olakšavaju ili dopuštaju primjenu kolektivnih ugovora ili sporazuma između socijalnih partnera povoljnijih za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika.”

Mađarsko pravo

Zakonik o radu

7 Člankom 104. stavkom 1. munke törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Zakon br. I iz 2012. o donošenju Zakonika o radu) (Magyar Közlöny 2012/2, u daljnjem tekstu: Zakonik o radu) propisuje se:

„Mora se omogućiti vrijeme odmora u neprekidnom trajanju od najmanje 11 sati između završetka jednog radnog dana i početka sljedećeg (u daljnjem tekstu: dnevni odmor).”

8 Člankom 105. stavkom 1. tog zakonika određuje se:

„Tjedno se odobravaju dva dana odmora (dani tjednog odmora). Dani tjednog odmora mogu se i drugačije raspodijeliti.”

9 Članak 106. navedenog zakonika glasi:

„1. Umjesto danâ tjednog odmora radniku se tjedno može odobriti najmanje 48 sati neprekidnog tjednog odmora.

[…]

3. U slučaju promjenjivog radnog vremena, radniku se umjesto tjednog odmora iz stavka 1. može uz odgovarajuću primjenu stavka 2. odobriti najmanje 40 sati neprekidnog tjednog odmora, uključujući jedan kalendarski dan. Radniku se mora odobriti prosječno tjedno razdoblje odmora u trajanju od najmanje 48 sati, uzimajući u obzir planiranje radnog vremena ili obračunsko razdoblje.”

Zakon br. CLXXXIII iz 2005. o željezničkom prometu

10 Člankom 68/A stavkom 4. vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (Zakon br. CLXXXIII iz 2005. o željezničkom prometu (*Magyar Közlöny* 2005/172) propisuje se:

„Odstupajući od stavaka 1. do 3., odredbe članka 68/B, stavka 1. […] primjenjuju se i na strojovođe koji se ne smatraju mobilnim željezničkim radnicima, a obavljaju prijevoze u okviru prekogranične interoperabilnosti.”

11 Člankom 68/B stavkom 1. tog zakona određuje se:

„U slučaju mobilnih željezničkih radnika koji obavljaju poslove u okviru prekogranične interoperabilnosti, dnevni odmor u mjestu boravišta mora trajati najmanje 12 uzastopnih sati u razdoblju od 24 sata.”

Kolektivni ugovor

12 U skladu s člankom 46. stavkom 1. kolektivnog ugovora sklopljenog između društva MÁV-START i sindikatâ (u daljnjem tekstu: kolektivni ugovor), strojovođe moraju imati pravo na dnevni odmor od 12 sati (dnevni odmor u mjestu boravišta), koji se računa od dolaska kući do polaska od kuće prema radnom mjestu (vrijeme putovanja).

13 U skladu s člankom 47. točkom 1. tog kolektivnog ugovora, strojovođe imaju pravo na dva dana tjednog odmora, koji se odobravaju na način da između dvaju razdoblja rada treba proteći najmanje 48 sati neprekidnog odmora.

14 Točka 4. članka 47. navedenog ugovora predviđa da se, na temelju članka 106. Zakonika o radu, strojovođama može umjesto danâ odmora predviđenih u stavku 1. tog članka odobriti neprekinuto vrijeme odmora od najmanje 42 sata tjedno. U tom slučaju radniku se mora odobriti prosječni tjedni odmor u trajanju od najmanje 48 sati, pri čemu kao referentni okvir služi planiranje radnog vremena.

Glavni postupak i prethodna pitanja

15 Osoba IH zaposlen je u društvu MÁV-START kao strojovođa. Njezino je mjesto rada poslovno sjedište društva MÁV-START- u Miškolcu (Mađarska). Osoba IH obavlja svoj posao isključivo u Mađarskoj.

16 Na osobu IH primjenjuje se kolektivni ugovor. Njezino zaposlenje obuhvaćeno je mjesečnim planiranjem radnog vremena kojim nisu utvrđeni konkretni dani tjednog odmora, nego razdoblje tjednog odmora koje odobrava poslodavac na temelju tjednog referentnog razdoblja.

17 U skladu s Kolektivnim ugovorom, MÁV-START je osobi IH između dvaju radnih dana odobravao dnevni odmor u mjestu boravišta u trajanju od dvanaest sati, uz dodatak standardnog vremena putovanja od dvaput po trideset minuta.

18 Nadalje, jednom tjedno, MÁV-START je osobi IH odobravao neprekidni tjedni odmor od najmanje četrdeset osam sati. Kad u određenom tjednu nije bilo moguće odobriti takav odmor, MÁV-START joj je odobravao neprekidni odmor od najmanje četrdeset i dva sata tako da joj je u okviru mjesečnog planiranja radnog vremena bio omogućen prosječni tjedni odmor od najmanje četrdeset osam sati.

19 Međutim, kada je osobi IH bio odobren tjedni odmor kao i kad se koristila godišnjim odmorom, nisu joj bili odobreni ni dnevni odmor ni vrijeme putovanja.

20 Osoba IH je pred sudom koji je uputio zahtjev, Miskolci Törvényszék (Sud u Miškolcu, Mađarska) podnijela tužbu kako bi ishodila isplatu neisplaćene plaće, ističući da ima pravo na dnevni odmor neposredno prije ili nakon tjednog ili godišnjeg odmora.

21 Pred tim sudom društvo MÁV-START tvrdi da dnevni odmor treba odobriti između dvaju uzastopnih radnih dana u istom razdoblju od 24 sata, a ne kada nije predviđen novi radni dan, na primjer kada je odobren tjedni ili godišnji odmor. Prema mišljenju tog društva, to je opravdano

svrhom dnevnog odmora koja se sastoji u tome da se radniku omogući da povrati snagu između dvaju radnih dana. Osim toga, tijekom svakog razdoblja od sedam dana potrebno je odobriti tjedni odmor u duljem trajanju, koji zamjenjuje dnevni odmor.

22 Sud koji je uputio zahtjev ističe da na temelju ovlaštenja koja proizlaze iz Direktive 2003/88 i Zakonika o radu, kolektivni ugovor odstupa, na način koji je povoljan za radnike, od pravila o dnevnom i tjednom odmoru.

23 Naime, dnevni odmor iznosi 12 sati, što prelazi minimum od 11 sati predviđen u članku 3. Direktive 2003/88 i usto ga radnik može, zbog standardnog vremena putovanja, u cijelosti provesti u mjestu svojeg boravišta.

24 Što se tiče tjednog odmora, sud koji je uputio zahtjev potvrđuje da je verzija članka 5. Direktive 2003/88 na mađarskom jeziku neznatno različita od verzija na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku, osobito s obzirom na to da mađarska jezična verzija definira pojam „tjedni odmor” u smislu tog članka 5. na način da svaki radnik tijekom svakog razdoblja od sedam dana mora imati pravo na neprekinuti odmor od najmanje dvadeset i četiri sata „i dodatno uz” („továbbá”) 11 sati dnevnog odmora iz članka 3. U engleskoj, njemačkoj i francuskoj verziji se umjesto izraza „dodatno uz” koriste pojmovi „plus”, „zuzüglich” i „s'ajoutent”.

25 Taj se sud stoga pita treba li navedeni pojam „tjedni odmor” tumačiti na način da se, bilo nakon neprekinutog odmora od najmanje dvadeset i četiri sata, treba odobriti i dnevni odmor od najmanje 11 sati ili se, kao što je taj sud sklon smatrati, razdoblje od 24 sata i razdoblje od 11 sati zbrajaju kako bi zajedno formirala minimalno trajanje tjednog odmora, tako da radnik, gledano u cijelosti, ima pravo na tjedni odmor u neprekidnom trajanju od najmanje 35 sati.

26 U tom pogledu navedeni sud ističe da mađarski propis određuje da tjedni odmor traje četrdeset i osam sati, a najmanje četrdeset i dva sata, i da pojam „tjedni odmor”, kako se upotrebljava u Zakoniku o radu kao i u kolektivnom ugovoru, ne upućuje na dnevni odmor ni njegovo trajanje.

27 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev pita se treba li dnevni odmor odobriti između završetka rada odnosnog dana i početka rada sljedećeg dana (ili, istoga dana, između završetka razdoblja rada i početka sljedećeg razdoblja rada) ili, općenitije, između završetka radnog dana i početka sljedećeg radnog dana, čak i ako potonji počinje nekoliko dana kasnije.

28 U tim je okolnostima Miskolci Törvényszék (Sud u Miškolcu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 5. Direktive [2003/88] u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje tumačiti na način da je dnevni odmor iz članka 3. [navedene direktive] dio tjednog odmora?

2. […] Ili pak članak 5. Direktive [2003/88] u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje treba tumačiti na način da se, u skladu s ciljem te direktive, njime samo utvrđuje najkraće trajanje tjednog odmora, odnosno na način da tjedni odmor treba trajati najmanje 35 sati neprekidno, pod uvjetom da ne postoje objektivni, tehnički i organizacijski uvjeti rada koji to isključuju?

3. Treba li članak 5. Direktive [2003/88] u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje tumačiti na način da se, ako se pravom države članice i mjerodavnim kolektivnim ugovorom predviđa priznavanje neprekidnog tjednog odmora u najkraćem trajanju od 42 sata, nakon rada obavljenog na radni dan koji prethodi tjednom odmoru, obvezno mora odobriti i dnevni

odmor od 12 sati utvrđen u pravu relevantne države članice i mjerodavnom kolektivnom ugovoru, pod uvjetom da ne postoje objektivni, tehnički i organizacijski uvjeti rada koji to isključuju?

4. Treba li članak 3. Direktive [2003/88], u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, tumačiti na način da radnik također ima pravo na najkraći odmor koji treba odobriti unutar vremena od 24 sata u slučaju da zbog bilo kojeg razloga ne mora raditi u sljedećih 24 sata?

5. U slučaju potvrdnog odgovora na četvrto pitanje, treba li članke 3. i 5. Direktive [2003/88] u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje tumačiti na način da dnevni odmor [treba] odobriti prije tjednog odmora?”

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

29 Svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. Direktive 2003/88 u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje tumačiti na način da je dnevni odmor predviđen člankom 3. te direktive dio tjednog odmora iz tog članka 5. ili taj potonji članak određuje samo najkraće trajanje navedenog tjednog odmora.

30 Najprije valja podsjetiti na to da utvrđujući pravo svakog radnika na razdoblja dnevnog i tjednog odmora, Direktiva 2003/88 precizira temeljno pravo izričito uspostavljeno u članku 31. stavku 2. Povelje i mora se posljedično tumačiti s obzirom na taj članak 31. stavak 2. Osobito slijedi da se odredbe Direktive 2003/88 ne mogu tumačiti usko na štetu prava koja radnici imaju na njezinu temelju (vidjeti u tom smislu presudu od 9. ožujka 2021., Radiotelevizija Slovenija (Pripravnost u udaljenom mjestu), C-344/19, EU:C:2021:182, t. 27. i navedenu sudsku praksu).

31 U tim okolnostima, radi davanja odgovora na postavljena pitanja, potonju direktivu valja tumačiti uzimajući u obzir važnost temeljnog prava svakog radnika na razdoblja dnevnog i tjednog odmora (vidjeti u tom smislu presudu od 14. svibnja 2019., CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, t. 33.).

32 Kao drugo, valja podsjetiti na to da je cilj Direktive 2003/88 utvrditi minimalne zahtjeve za poboljšanje životnih i radnih uvjeta radnika približavanjem nacionalnih propisa, osobito u vezi s trajanjem radnog vremena. To usklađivanje na razini Europske unije u području organizacije radnog vremena ima za cilj zajamčiti bolju zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika, osiguravajući im najkraća razdoblja odmora – osobito dnevnog i tjednog (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2020., Fetico i dr., C-588/18, EU:C:2020:420, t. 26. i 27. i navedenu sudsku praksu).

33 Tako su, u skladu s odredbama članaka 3. i 5. Direktive 2003/88, države članice dužne poduzeti potrebne mjere kako bi se svakome radniku osiguralo pravo na odmor u trajanju od najmanje 11 sati neprekidno, unutar vremena od 24 sata, odnosno, u razdoblju od sedam dana, pravo na najmanje 24 sata neprekidnog odmora dodatno uz 11 sati dnevnog odmora iz navedenog članka 3. (presuda od 14. svibnja 2019., CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, t. 38. i navedena sudska praksa).

34 Stoga je, kako bi se osigurala puna djelotvornost Direktive 2003/88, potrebno da države članice osiguraju poštovanje tih najkraćih razdoblja odmora (presuda od 14. svibnja 2019., CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, t. 40.).

35 Posljedično, države članice su, uzimajući u obzir glavni cilj koji se želi postići Direktivom 2003/88, a taj je jamstvo djelotvorne zaštite životnih i radnih uvjeta radnika te bolja zaštita njihove sigurnosti i zdravlja, dužne jamčiti da koristan učinak tih prava bude u cijelosti osiguran time što im omogućuju da se stvarno koriste najkraćim razdobljima dnevnog i tjednog odmora koji su predviđeni tom direktivom. Iz toga slijedi da uvjeti koje su države članice utvrdile radi osiguranja provedbe zahtjevâ iz Direktive 2003/88 ne smiju moći oduzeti bît pravima utvrđenima u članku 31. stavku 2. Povelje i člancima 3. i 5. te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 14. svibnja 2019., CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, t. 42. i 43.).

36 S tim u vezi, valja također podsjetiti na to da radnika treba smatrati slabijom stranom radnog odnosa te je stoga potrebno poslodavcu onemogućiti da ograničava njegova prava (presuda od 14. svibnja 2019., CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, t. 44. i navedena sudska praksa).

37 S obzirom na ta razmatranja valja ispitati je li dnevni odmor predviđen člankom 3. Direktive 2003/88 dio tjednog odmora iz članka 5.

38 U tom pogledu valja istaknuti, kao prvo, da ta direktiva predviđa pravo na dnevni odmor i pravo na tjedni odmor u dvjema različitim odredbama, odnosno u njezinu članku 3. odnosno članku 5. To upućuje na to da se radi o dvama autonomnim pravima koja, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točkama 49. do 51. svojeg mišljenja, imaju različite ciljeve koji se sastoje, u pogledu dnevnog odmora, u tome da se radniku omogući da se udalji od svojega radnog okruženja na određeni broj sati koji ne samo da moraju biti uzastopni nego i neposredno se nastavljati na razdoblje rada, a u pogledu tjednog odmora, da se odmori u okviru svakog sedmodnevnog razdoblja.

39 Stoga radnicima treba jamčiti stvarno uživanje svakog od tih prava.

40 Kao drugo, valja podsjetiti na to da, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda navedene u točki 35. ove presude, uvjeti koje su države članice utvrdile radi osiguranja provedbe zahtjevâ iz Direktive 2003/88 ne smiju moći „oduzeti bît” pravima utvrđenima u članku 31. stavku 2. Povelje i člancima 3. i 5. te direktive. U tom pogledu valja utvrditi da bi tumačenje prema kojem dnevni odmor čini dio tjednog odmora oduzelo bît pravu na dnevni odmor iz članka 3. navedene direktive, lišavajući radnika stvarnog korištenja dnevnim odmorom predviđenim u toj odredbi kada koristi svoje pravo na tjedni odmor.

41 U tom pogledu valja utvrditi da članak 5. prvi stavak Direktive 2003/88 nije ograničen na općenito određivanje najkraćeg trajanja razdoblja na temelju tjednog odmora, nego izričito precizira da se tom razdoblju dodaje ono koje treba priznati na temelju prava na dnevni odmor, čime se ističe autonomna narav tih dvaju prava. Time se potvrđuje da pravo na tjedni odmor ne smije, ovisno o slučaju, obuhvatiti razdoblje koje odgovara pravu na dnevni odmor, nego ga treba priznati uz potonje pravo.

42 Usto, važno je da koristan učinak prava dodijeljenih radnicima Direktivom 2003/88 bude u potpunosti zajamčen, što nužno podrazumijeva obvezu država članica da osiguraju poštovanje svih minimalnih zahtjeva iz te direktive (presuda od 11. travnja 2019., Syndicat des cadres de la sécurité intérieure, C-254/18, EU:C:2019:318, t. 33.).

43 Iz toga slijedi da se razdoblje dnevnog odmora iz članka 3. Direktive 2003/88 ne dodaje razdoblju od dvadeset i četiri sata odmora iz članka 5. te direktive kako bi ukupno razdoblje tjednog odmora iznosilo najmanje trideset pet sati, nego se dodaje 24-satnom razdoblju tjednog odmora iz te direktive, koje je zasebno i autonomno.

44 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da članak 5. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, treba tumačiti na način da dnevni odmor predviđen člankom 3. te direktive nije dio tjednog odmora iz navedenog članka 5., nego mu se dodaje.

Treće pitanje

45 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 3. i 5. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, tumačiti na način da se, kada nacionalni propis predviđa razdoblje tjednog odmora u neprekidnom trajanju koje prelazi 35 sata, radniku mora odobriti, uz to razdoblje, i dnevni odmor kako je zajamčen člankom 3. te direktive.

46 U odluci kojom se upućuje prethodno pitanje taj sud ističe, s jedne strane, da nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku koristi pojam „tjedni odmor” koji u načelu traje 48 sati i koji ne može biti kraći od 42 sata, i, s druge strane, da taj propis ne upućuje na dnevni odmor ni na njegovo trajanje. Navedeni „tjedni odmor” traje dulje od 35 sati koji su rezultat zbrajanja najkraćeg razdoblja odmora od 24 sata predviđenog u članku 5. Direktive 2003/88 i najkraćeg razdoblja odmora od 11 sati koje je predviđeno njezinim člankom 3.

47 U tom pogledu valja utvrditi da se u članku 5. Direktive 2003/88 uopće ne upućuje na pravo država članica. Stoga pojmove koji se u tom članku koriste treba shvatiti kao autonomne pojmove prava Unije i ujednačeno ih tumačiti na njezinu području, neovisno o kvalifikacijama koje se koriste u državama članicama (vidjeti u tom smislu presudu od 9. studenoga 2017., Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

48 Iz toga slijedi da pojam „tjedni odmor” predviđen nacionalnim propisom o kojem je riječ u glavnom postupku ne utječe na tumačenje članka 5. Direktive 2003/88.

49 S obzirom na navedeno, valja podsjetiti na to da najkraće razdoblje tjednog odmora predviđeno tom odredbom iznosi dvadeset i četiri sata bez prekida. Međutim, na temelju članka 15. te direktive državama članicama dopušteno je da primjenjuju ili donose odredbe koje su povoljnije za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika odnosno da olakšavaju ili dopuštaju primjenu kolektivnih ugovora ili sporazuma povoljnijih za tu zaštitu, a koje su sklopili socijalni partneri. Tako je u skladu s kolektivnim ugovorom primjenjivim u glavnom postupku dotičnom radniku odobren tjedni odmor od najmanje četrdeset i dva sata. U takvom slučaju, tako odobreni tjedni odmor koji prelazi minimum koji se zahtijeva člankom 5. Direktive 2003/88 nije uređen tom direktivom, nego nacionalnim pravom (vidjeti u tom smislu presudu od 19. studenoga 2019., TSN i AKT, C-609/17 i C-610/17, EU:C:2019:981, t. 34. i 35.).

50 Međutim, propisivanje takvih odredbi u području tjednog odmora koje su povoljnije od onih koje kao minimalni prag zahtijeva Direktiva 2003/88 ne može lišiti radnika drugih prava koja su mu dodijeljena tom direktivom, a osobito prava na dnevni odmor.

51 Naime, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, izvršavanje takvih vlastitih nadležnosti od strane države članice ne može imati za učinak ugrožavanje minimalne zaštite koja se radnicima jamči navedenom direktivom i osobito stvarnog korištenja najkraćim razdobljem dnevnog odmora predviđenim njezinim člankom 3. (vidjeti analogijom presudu od 4. lipnja 2020., Fetico i dr., C-588/18, EU:C:2020:420, t. 32.).

52 Stoga, kako bi se radnicima jamčilo stvarno uživanje prava na dnevni odmor iz članka 31. stavka 2. Povelje i članka 3. Direktive 2003/88, ono se mora odobriti neovisno o trajanju tjednog odmora koje je predviđeno primjenjivim nacionalnim propisom.

53 S obzirom na prethodno navedeno, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članke 3. i 5. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, treba tumačiti na način da kada nacionalni propis predviđa tjedni odmor u neprekidnom trajanju koje prelazi trideset pet sati, radniku povrh tog odmora treba odobriti i dnevni odmor, kako je zajamčen člankom 3. te direktive.

Četvrto i peto pitanje

54 Svojim četvrtim i petim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, tumačiti na način da kada se radniku odobri tjedni odmor on također ima pravo na dnevni odmor koji prethodi navedenom tjednom odmoru.

55 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je u ovom slučaju društvo MÁV-START odobravalo dnevni odmor samo ako je nakon završetka odnosnog razdoblja rada bilo predviđeno novo razdoblje rada u razdoblju od 24 sata. Ako nije bilo predviđeno novo razdoblje rada, na primjer kad je bio odobren tjedni ili godišnji odmor, društvo MÁV-START smatra da više nije postojala obveza odobravanja dnevnog odmora.

56 U tom pogledu valja podsjetiti na to da iz sudske prakse Suda proizlazi da se radnik, kako bi se mogao učinkovito odmoriti, mora moći udaljiti od svojega radnog okruženja na određeni broj sati koji ne samo da moraju biti uzastopni nego se i neposredno nastavljati na razdoblje rada kako bi mu omogućili odmor i uklanjanje umora svojstvenog obavljanju njegovih dužnosti (presuda od 14. listopada 2010., Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, t. 51. i navedena sudska praksa).

57 Iz toga slijedi da nakon razdoblja rada svaki radnik mora odmah imati pravo na dnevni odmor, i to neovisno o tome hoće li nakon tog odmora uslijediti razdoblje rada. Osim toga, kad se dnevni i tjedni odmor odobravaju paralelno, razdoblje tjednog odmora može početi teći tek nakon što je radnik iskoristio dnevni odmor.

58 U tim okolnostima na četvrto i peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje, treba tumačiti na način da kada se radniku odobri tjedni odmor, on također ima pravo na dnevni odmor koji prethodi navedenom tjednom odmoru.

Troškovi

59 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

1. **Članak 5. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,**

   treba tumačiti na način da:

   dnevni odmor predviđen člankom 3. te direktive nije dio tjednog odmora iz navedenog članka 5., nego mu se dodaje.

2. **Članke 3. i 5. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,**

   treba tumačiti na način da:

   kada nacionalni propis predviđa tjedni odmor u neprekidnom trajanju koje prelazi trideset pet sati, radniku povrh tog odmora treba odobriti i dnevni odmor, kako je zajamčen člankom 3. te direktive.

3. **Članak 3. Direktive 2003/88, u vezi s člankom 31. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,**

   treba tumačiti na način da:

   kada se radniku odobri tjedni odmor, on također ima pravo na dnevni odmor koji prethodi navedenom tjednom odmoru.

Potpisi